

Relationella perspektiv på handledning

Vad bygger ett relationellt perspektiv i behandling och handledning på?

- A. Empiriska studier av behandlings- och handledningsrelationer, med fokus på allians och interaktion
- B. Samspelsstudier mellan vårdgivare och barn
- C. Studier av hur hjälpande relationer som inte är professionella fungerar
- D. Teoretiska idéer om hur mismatch i relationer kan bidra till utveckling av relationella förmågor

” a relationship about a
relationship about other
relationships”

(Fiscanlani, 1997)

Den tydligaste distinktionen

Didaktisk, teknikorienterad
i motsats till
samspelesorienterad handledning
(om det nu är en motsats?)

Teknikorienterad

- Bedömning av patientens funktion och behov
- Beslut om lämplig modell och teknik för det identifierade tillståndet eller problemet
- Övning i tekniken med goda råd och gärna träning utifrån inspelade samtal

Teknikorienterad handledning har som syfte att

- Ge den aktuella patienten bättre behandling
- Utveckla terapeutens generella kunskap och kompetens
- Skapa ett förtroendefullt förhållande mellan terapeut och handledare

Relationsorienterad handledning

- Strävar förstås också efter bra behandling för patienten, kompetenser hos terapeuten, en förtroendefull kontakt
- Men utgår i första hand från kunskapen om att relationsaspekter har betydelse för förändring
- Vilka är då dessa relationsaspekter?

Parallellprocessen

Terapeuten tar med sig ett interaktionsmönster som präglar samarbetet mellan terapeut och patient in i handledningsrelationen där samma interaktionsmönster uppstår

Parallellprocessen i ett relationellt perspektiv

- Det kanske är terapeutens problematik (eller kanske tematik) som utspelar sig på två ställen?
- Det kanske är mönstret i handledningen som flyttar sig in i terapirelationen?
- Det kanske är vi som med överföringsglasögon överdriver likheter?
- Det kanske är klokare att fånga känslorna i stunden i handledningen än att leta efter likheter i terapirelationen?
Undvika att undvika det omedelbara

En mål för relationell
handledning är att bidra till
utvecklingen av relationella
förmågor hos terapeuten

Vad är då relationella förmågor?

- ”Att kunna se sig själv utifrån och den andre inifrån” (mentalisera)
- Att kunna känna igen och formulera ett spektrum av affekter (affektmedvetenhet)
- Att kunna identifiera konflikter och missförstånd och inse deras förändringspotential

Tvåpersonsperspektivet

- Vi strävar naturligen efter att bedöma situationer på ett sakligt sätt
- Men, mer eller mindre, färgas vår förståelse av vår subjektivitet
- Vilket betyder att den förståelse vi skapar är intersubjektiv
- Och frågan om en viss aspekt av förståelsen kommer från dig eller mig blir meningslös
- I handledning betyder det att det är poänglöst att fråga efter om en viss reaktion har sitt ursprung hos terapeuten eller patienten – eller hos handledaren

Intersubjektivitet

- Vi samskapar upplevelser
 - a) "felt sense"
 - b) uttalad upplevelse av gemensamhet
 - c) modell, teori ("social konstruktivism")
- En aspekt av intersubjektiviteten är "the potential space", mellanrummet
-

Handledning i intersubjektivitetens land

Två bubblor möts.

Det är inte så svårt att spräcka bubblan och bli saklig

Men frågan är hur vi kan arbeta med bubblorna på ett kreativt sätt

Betyder det att vi skapar en gemensam bubbla? Eller att vi undersöker varför vi inte kan vara i samma bubbla

Ibland ska bubblan respekteras, ibland ska den faktiskt spräckas

Enpersonspektivet

Handledaren är en auktoritet på det område terapeuten arbetar inom

Fokus för handledningen är att utveckla den handleddes teknik, i det enskilda fallet och generellt

Handledaren fungerar som lärare

En-och-en-halv-persons-perspektivet (Morrison, 1994)

Handledaren är mer erfaren än terapeuten men vet inte alltid

Fokus är på hur terapeuten kan tillgodose behov som inte har tillgodosetts (bekräftelse, acceptans). Metaforiskt gäller detta även handledningen.

Handledaren är som en "förälder". Reparativa, korrektiva insatser

Tvåpersonsperspektivet (Balint, 1937)

Handledaren är en auktoritet på att få till ett förtroligt samtal men inte på vad som ska hända i samtalet

Fokus är på hur relationsaspekter kan användas för ”ominläring”

Handledarens roll är att försöka hålla kvar ett ”förtroligt känslomässigt allvar”

Några synpunkter

- Ingen av modellerna är mer rätt än någon annan. Ibland är det viktigt att vara auktoritär. Ibland vill terapeuter ha teknik. Och ibland behöver de en konfrontation
- Samtalet är inte ett kompissamtal. Teorin är ett bra stöd för att hålla nivån uppe
- Stöd och utmaning måste komplettera varandra.

Konfliktperspektivet

- Vi vet att alliansbrott, om de repareras, är gynnsamma för terapins resultat
- Det finns olika möjliga förklaringar till detta:
 - Relationen mellan terapeut och patient fördjupas
 - Känslor blir tydligare
 - Patienten lär sig hantera konflikter
 - I bästa fall får patienten uppleva att terapeuten kan fungera som en reflekterande modell

Hur tas denna kunskap om hand i handledningen?

- Nyfikenhet på själva konflikten. Den är inte ett problem att lösa, den är en möjlighet till fördjupad kunskap.
- Att vara nyfiken på konflikter i handledningen

Metakommunikationen

- Det handlar om ett relationellt **perspektiv** på handledning, inte en metod
- Ett relationellt perspektiv kan man ha på alla mänskliga relationer, på alla former av handledning

Några exempel

- Det finns inget som hindrar att man gör relationella kommentarer i en tekniskt inriktad handledning
- Det är bara bra att vara tydlig med uppfattningar om terapin eller terapeuten. Ju mer distinkt, dess lättare för terapeuten att få tag i sina reaktioner
- - under förutsättning att handledaren är lyhörd för att bli motsagd

Terapeuten

- Det är relativt stora skillnader mellan psykoterapeuter i fråga om patientskattade resultat
- Vi har ingen tydlig kunskap om vad det är som skiljer en bra terapeut från en mindre bra

Men här är några troliga förslag

- ❑ Inte ålder, kön, erfarenhet, utbildning
- ❑ Sannolikt relationella förmågor
- ❑ Empati, äkthet, aktning för patienten
är bra förslag
- ❑ Men också förmåga att få syn på och hantera konflikter

Aktuell forskning talar snarast för att dessa förmågor inte utvecklas vidare under en terapeuts karriär utan snarare kan ses som talanger. Men vi vet alldeles för lite om hur terapeuter kan utveckla sin relationsförmåga för vi har gjort alldeles för få studier.

Tekniker

Insida och utsida

– anteckningar och inspelningar

Hantverk eller berättelse?

Balansen mellan de tre
relationsperspektiven (O-P, P-T, T-H)

Implicit och explicit relationskompetens

Hur kan då handledning bidra till detta?

Lewis Aron: " ... the Third keeps the analytic situation from degenerating into nothing but a personal encounter, and a regressive one at that" (1999, s. 5)

versus

Helena Hargaden: "... we do not help people with theories but with ourselves and who we are as people" (2016, s. 20).

I dialektiken mellan dessa kan arbetet på att utveckla terapeutens förmåga att sätta sina patienter i rörelse ske.